

Ign. A. žlahtni Kleinmajer. I. Del 1—374 (I. Pogl. „Bog stvarnik, ohranik in učenik ljudi v stari zavezi. II. Jezus Kristus, odrešenik in zveličar sveta). II. Del 1—570 (III. Od svetiga Duha in Jezusove cerkve. IV. Od sv. zakramentov. V. Od keršanskiga življenja). III. Del 1851 str. 1—480 (VI. Nauk od božjih zapoved. VII. Nauk od cerkvenih zapoved). — Rokopis bil je dovršen vže l. 1841; med natiskovanjem pa je po smrti pisateljvi marsikaj pre naredil ter popravil Juri Volc (Zg. Danic. 1850 itd.).

Prvi poldnevnik in čas za ves svet.*)

Črtica iz zemljepisa.

V San-Frančiško v Kaliforniji je 3 ure in 10 minut za časom v Novem Jorku, ali v San-Frančiško je še le 3 ura in 50 minut zjutraj, ko je že v Novem Jorku 7 ura zjutraj. Ako kdo stopi na železnico in se pelje preko Zedinjenih držav k Tiheemu morju, tako pride v San-Frančiško 3 ure in 10 minut prej kakor je napovedan v vožnem redu po uri v Novem Jorku. Nasprotno pa pride vozé se od Tihega oceana na videz za 3 ure in 10 minut kasneje, kakor se je nadejal. V istini se je obakrat vozil isti čas, iz tega je razvidno, da je nemogoče po krajevnih časih, po svetovnih progah v severni Ameriki izdelati vozni red, ki bi se vjemal povsod, niti ni mogoče določiti točno čas, kar bi bilo vendar zelo važno za železnice.

Kakor je užé rečeno, potrudile so se vlade posameznih držav vpeljati normalni čas, dokler seže njih moč in tako odpraviti najgorše nedostatke. Tako ima Prusko za svoje železnice in telegrafe Berolinski čas, severne države v Evropi krajevni čas v Kodanji, Bavarsko ima Monakov čas i. t. d., a to posamezno ravnanje ima zopet svoje nedostatke, tako da mala Švica s svojim časom v Bernu skoraj povsod zadene ob vzorne čase na vzhod n. pr. z avstrijskem (Pražkim) za 28 minut, na jug z italijanskim (Rimskim) za 20 minut; na sever in severovzhod z bavarskim, kateri gre za 17 minut in z virtemberskim ki gre za 7 minut naprej, a na zahod s Parižkim, ki gre za 21 minut za Bernskim. Čemu za vsakim mejnim drogom drug čas. Ali ni to ravno taka opovira, kakor so mitnice.

S tem časom pa še manj izhajamo pri telegrafičnem občevanju, kakor se vidi iz naslednjih zgledov. Pri vsaki depeši se naznanja, kedaj se odda, in kedaj pride na odločeni kraj. Recimo, da telegram gre zjutraj ob 7. uri iz Novega Jorka in pride ob 1 uri in 50 minutah na Dunaj v stanovanje naslovljenega. Ta račun, telegram je potreboval 6 ur 50 minut, pritožuje se, da se pošiljanje tako kasno vrši, a ne pomisli, da je čas v Novem Jorku za 6 ur zadej, in da je tedaj telegram potreboval le 50 minut. On odgovori ob 2. uri popoldne, njegov odgovor pride pa vže ob 9. uri dopoldne v Novi Jork, tedaj na videz 5 ur pred oddajo. Agent v Parizu telegrafuje v Novi Jork, da so na borzi papirji po prav vredni ceni. Telegram pride ob 7. uri in 30. minutah v Novi Jork. Lastnik firme si misli, on si hoče premisliti; ker borza se začne še le ob 1. uri. On si preudari, vidi da je kupčija dobra in telegrafuje ob 10. uri: „Naj se kupi.“ Telegram pride še le ob 3. uri in 40. minutah, a ob 3. uri užé borza mine, papirji so bili prodani, velik dobiček je všel hiši, ker so pregledali, da Parižka ura mimo Novo-Jorške za pet ur naprej gre.

Če se na Silvestrov večer 1884. l. iz vladne palače v Londonu ob 8. uri zvečer pošlje telegram namestnemu kralju v Indiji, ako bi telegram potreboval pol ure da bi prišel v Kalkuto, bi tam ura bila 2 in 24 minut 1. januarija. Ob 3. uri zjutraj 1. januarija bi odgovorili v Kalkuti in odgovor bi prišel ob poludesetih 31. decembra 1884. l. v London. V obeh primerljajih moti razlika v krajevnem času zaznamovanje dneva in leta.

*) Glej 10. št. „Učit. Tov.“ na str. 151.

Ako se po telegrafičnem potu naznanja vihar, ki je razsajal 3. decembra v Tihem oceanu, ako potem lastnik barke dobi naznanilo, njegova barka se je 2. decembra potopila v Tihem oceanu, ne boče vedel, ali je vihar bil kriv te nesreče ali so mornarji kaj pregrešili, ali je bila barka kakorkolj si bodi, poškodovana. Barka se je razbila 2. ali vihar je bil 3. decembra. Konečno je pa še mogoče, da se je oboje zgodilo enega in istega dne, ako je prišlo prvo naznanilo preko Amerike, ker so pisali še 2., ali pa je naznanilo prišlo preko Nove Selandije ali preko Japana, kjer so že pisali 3. decembra. Od Behringovega preliva na jug preko Tihega oceana nekoliko na vzhod od Nove Selandije je črta, ker se zaznamovanje dneva loči za jeden dan.

Ako to preudarimo in dalje premislimo, kako neznansko veliko se dan danes denarjá speča, koliko zavarovanj, protizavarovanj je z barkami in blagom, koliko znanstvenih sporočil, koliko ukazov se daje vojaškim in civilnim zastopnikom, in koliko privatnih depeš se odpošlje, lahko vidimo, koliko zmotnjav in pomot in zamud vzrokuje razno zaznamovanje dneva po krajevnem času. Daljni povod zmotnjavam je tudi, da 24 dnevnih ur razpolovimo v dvanajst na dopoldne a dvanajst na popoldne. Dobim telegram od prijatelja, ki mi pravi: Pričakujem te ob 8. na kolodvoru; podam se na pot, čakam, iščem, pa sem pot zastonj naredil, moj prijatelj pride še le ob 8. zvečer. Ako hočemo natančni biti, moramo postaviti še eno besedo več v depešo, t. j. ali ura pred poldnem ali popoldne.

(Dalje prih.)

Iz šole za šolo.

Naloge v izobražbo prostih stavkov.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Konec.)

XXXIX.

Razširite sledeče stavke z določilom časa (na vprašanje: kedaj? kako dolgo? ob korej?)!

1.

— mora vstati, kdor se če na pot podati. Velike skrbí — lase ubelijo. Previdnost — ne škoduje. — je dan najdaljši — najkrajši. Jabolko je — zlato, — srebro, — pa kamen. — je narbolje učiti se. Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Vzpomlad se začénja —, poletje —, jesen —, zima pa —.

Dovršitev (določevanje).

Zgodaj mora vstati, kdor se če na pot podati. Velike skrbí zgodaj lase ubelijo i. t. d.

2.

Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Marija Terezija je vladala —. Dolžnost v šolo hoditi začénja se — in traje do —. — oblegali so Turki Dunajsko mesto. — delamo jaslice. — se začne trgatev. — je človek doleten. Nebeško veselje bo — trajalo. Danico vidimo — in —. — meni, — tebi.

Dovršitev (določevanje).

Ozimno žito se seje v jeseni, jaro pa vzpomladi. Nebeško veselje bo večno trajalo. — — — — — Danes meni, jutri tebi.

XI.

Razširite naslednje stavke z določilom načina (na vprašanje: kako?)!